

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3154/2024. (V. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Pf.20.546/2021/78. számú ítélete, valamint az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről szóló 9/2006. (II. 27.) IM rendelet 2. számú mellékletének 21. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, valamint 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről szóló 9/2006. (II. 27.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 2. számú mellékletének 21. pontja, valamint a Budapest Környéki Törvényszék 1.Pf.20.546/2021/78. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, a Budakörnyéki Járásbíróság 12.P.20.048/2019/78. számú ítéletére kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló polgári per bírósági iratok alapján megállapítható előzménye szerint az indítványozó (az alapügy alperese) és volt házastársa (az alapügy felperese, a továbbiakban: felperes) házasságából két gyermek született. Az indítványozó és a felperes házasságát a Budakörnyéki Járásbíróság 12.P.20.048/2019/78. számú ítéletével bontotta fel, és egyben rendelkezett a gyermekek feletti szülői felügyeleti jog gyakorlása, illetőleg a gyermekekkel való kapcsolattartás kérdéséről is. A bíróság a szülői felügyeleti jogról való döntés körében elsősorban a perben beszerezett egyesített igazságügyi pszichiáter szakértői és igazságügyi pszichológus szakértői szakvéleményre támaszkodott.
- [3] A mindkét fél fellebbezése folytán másodfokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék 1.Pf.20.546/2021/78. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben (a szülői felügyeleti jog gyakorlása és a gyermekekkel való kapcsolattartás körében) megváltoztatta. A másodfokú bíróság ítéletében rögzítette, hogy az indítványozó a másodfokú eljárásban nem biztosította a gyermekeknek sem a szakértő előtti, sem a bírósági tárgyaláson történő megjelenését. Az indítványozó ugyan vitatta a kirendelt szakértők kompetenciáját, ez azonban a bíróság szerint nem mentesíthette az indítványozót a szakértői vizsgálaton történő részvétel alól (Budapest Környéki Törvényszék ítélete, 13. oldal).
- [4] 1.2. Az indítványozó a másodfokú ítélet meghozatalát követően terjesztette elő az Abtv. 26. § (1) bekezdésére, illetőleg 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszát, amelyben részben az IM rendelet 2. számú mellékletének 21. pontja, részben pedig a Budapest Környéki Törvényszék 1.Pf.20.546/2021/78. számú ítélete – a Budakörnyéki Járásbíróság 12.P.20.048/2019/78. számú ítéletére is kiterjedő – alaptörvény-ellenességét állította. Az alkotmányjogi panasz szerint a támadott jogszabályi rendelkezés, illetőleg bírói döntések sértik az Alaptörvény 18. cikk (3) bekezdését, a VI. cikk (3) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését, az alábbiak szerint.
- [5] Az indítványozó Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panaszában az IM rendelet támadott rendelkezése alaptörvény-ellenességét az alábbiakra tekintettel állította. Az egészségügyi dolgozónak minősülő, klinikai szakpszichológus szakképesítésű szakértő által végezhető igazságügyi szakértői tevékenységre, illetve a tevékenységhez szükséges szakirányú képesítési feltételre vonatkozó vagylagosság – vagyis az, hogy a két különböző szakirányú (gyermek vagy felnőtt) képesítés bármelyikének megszerzésével a komplex (gyermeket és felnőttet is érintő) vizsgálat elvégezhető – az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 108. § (1) bekezdésében, a 110. § (2) bekezdésében, a 111. § (1)–(5) bekezdéseiben és a 112. § (2)–(4) bekezdésekben meghatározott magasabb rendű jogszabályi rendelkezésekkel ellentétes, amely sérti az Alaptörvény 18. cikk (3) bekezdésében foglalt jogszabályi hierarchiát. Az indítványozó a VI. cikk (3) bekezdésének sérelme kapcsán arra hivatkozott, hogy a tá-

madott jogszabályi rendelkezés alkalmazása következtében a megfelelő kompetenciával nem rendelkező, és ezáltal adatkezelésre nem jogosult szakértők a vizsgált személyes adatait kezelhetik.

- [6] Az indítványozó az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszában a Budapest Környéki Törvényszék 1.Pf.20.546/2021/78. számú ítélete alaptörvény-ellenességét is állította. Az alkotmányjogi panasz szerint a támadott bírói döntés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, ugyanis az IM rendelet 2. számú mellékletének 21. pontja olyan szakértő kirendelését teszi lehetővé, aki adott esetben megfelelő szakmai képesítés hiányában nem rendelkezik a szükséges szakértelemmel. Mindez az indítványozó megítélése szerint az ő konkrét ügyében arra az eredményre vezetett, hogy az indítványozót felnőtt szakpszichológus helyett gyermek- és ifjúsági szakpszichológus vizsgálta meg, egy ilyen szakvélemény pedig kételyeket ébreszt a tárgyalás és az eljárás tisztességes lefolytatásával összefüggésben is.
- [7] Az indítványozó szerint az elkészült szakvéleményt a bíróságok nem vehették volna figyelembe, ráadásul nyilvánvalóan észlelniük kellett volna az IM rendelet 2. számú melléklete 21. pontjának alaptörvény-ellenességét, azonban (az indítványozó kifejezett kérelme ellenére) nem kezdeményezték az Alkotmánybíróság eljárását.
- [8] 1.3. Az Igazságügyi Minisztérium szakmai álláspontját az Abtv. 57. § (1b) bekezdése alapján megküldte az Alkotmánybíróságnak.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [10] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó a Budapest Környéki Törvényszék ítéletét 2023. április 13. napján vette át, a személyesen eljáró indítványozó pedig alkotmányjogi panaszát 2023. június 10. napján, határidőben terjesztette elő az elsőfokú bíróságnál. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel az ügy alpereseként saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztett elő alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.
- [11] 2.2. Az Alkotmánybíróság elsőként az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz befogadhatóságát vizsgálta meg, és az alábbi következtetésekre jutott.
- [12] Az indítványozó az IM rendelet 2. számú melléklet 21. pontjának alaptörvény-ellenességét részben az Alaptörvény 18. cikk (3) bekezdése, részben a VI. cikk (3) bekezdése sérelmére hivatkozással állította. Az IM rendelet 2. számú melléklet 21. pontja (figyelemmel arra, hogy az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben az ebben a pontban meghatározott szakértő kirendelésére került sor) jelen esetben alkalmazott jogszabályi rendelkezésnek tekinthető.
- [13] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz az Alaptörvény 18. cikk (3) bekezdésére nem alapítható, az ugyanis nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot [lásd például: 3029/2021. (II. 2.) AB végzés, Indokolás [17]].
- [14] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt akkor fogadhatja be, ha az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabály vagy bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az IM rendelet 2. számú melléklete az „Igazságügyi szakértői szakterületek és az azokhoz kapcsolódó képesítési feltételek az orvosi, továbbá egyes pszichológiai és biológiai területeken” címet viseli. A 2. számú melléklet 21. pontja vagylagosan határozza meg a „klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológia” szakértői szakterület képesítési feltételeit. Ennek megfelelően az IM rendelet 2. számú melléklet 21. pontja nyilvánvalóan nem áll közvetlen, alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésével, az ugyanis a szakértők képesítését (és nem pedig a szakértők eljárásának egyes szabályait) rögzíti. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése sérelmét állító indítványi elem nem teljesíti a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja követelményét.
- [15] 2.3. Az Alkotmánybíróság ezt követően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz befogadhatóságát vizsgálta meg, és az alábbi következtetésekre jutott.
- [16] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben a határozott kérelem követelményét teljesíti.

- [17] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétélye vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint e befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [18] Az alkotmányjogi panasz a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem fogalmaz meg, figyelemmel részben a panasz tartalmára, részben pedig az Alkotmánybíróság Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos esetjogára.
- [19] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességi kétélyt sem vet fel, az alábbiak szerint. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában részben arra hivatkozott, hogy egy megfelelő szakképesítéssel nem rendelkező szakértő szakvéleményének figyelembe vétele tisztességtelenné tette a bíróságok eljárását és végeredményben a támadott bírói döntéseket is, részben pedig azt kifogásolta, hogy az eljáró bíróságok döntésüket nem indokolták meg kellő, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megfelelő alapossággal, különös tekintettel abban a kérdésben, hogy az indítványozó kifejezett kérélmé ellenére miért nem kezdeményezték az Alkotmánybíróság eljárását.
- [20] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy önmagában az a tény, hogy az indítványozó valamely kérdésben nem osztja az ügyben eljáró bíróság jogi álláspontját, még nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétélyét, függetlenül az indítványozó érveinek helytállóságától vagy azok esetleges helytelenségétől. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint „[a]z alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]]
- [21] Annak megítélése, hogy valamely szakértő rendelkezik-e az adott szakvélemény elkészítéséhez a jogszabályban meghatározott kompetenciákkal, olyan bizonyítási, illetőleg szakkérdés, melynek megítélése az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül esik. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megjegyzi: a Budapest Környéki Törvényszék ítéletében kifejezetten azt rögzítette, hogy bár az indítványozó valóban vitatta a kirendelt szakértők kompetenciáját, azonban sem maga az indítványozó nem vett részt a szakértői vizsgálaton, sem pedig a gyermekek vizsgálaton való részvételét nem biztosította (Budapest Környéki Törvényszék ítélete, 13. oldal). A Budakörnyéki Járásbíróság pedig ítéletében egyaránt kitért arra, hogy alaptalannak találta az indítványozó szakértői kompetencia hiányára vonatkozó érvelését, továbbá azt is megjegyezte, hogy a szakértői vélemény megállapításai egybevágóak a bíróság saját észlelésével is, ekként a bíróság a döntését nem kizárólag a szakvélemény megállapításaira alapozta (Budakörnyéki Járásbíróság ítélete, 7. oldal).
- [22] Az Alkotmánybíróság a rendelkezésére álló iratok alapján azt is megállapította, hogy mind a Budakörnyéki Járásbíróság (12.P.20.048/2019/48. számú végzés), mind pedig a Budapest Környéki Törvényszék (1.Pf.20.546/2021/66. számú végzés) elbírált az indítványozó Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére vonatkozó beadványát. Az Abtv. 25. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés benyújtásának kifejezetten az a feltétele, hogy az eljáró bíróság maga észlelje az ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét, az egyedi ügyben eljáró bírót megillető indítványozói jogosultság pedig nem ruházható át a peres felekre vagy más személyre [lásd például: 3351/2021. (VII. 23.) AB végzés, különösen Indokolás [26]]. Az Alkotmánybíróság kíváncsnak tartja ugyanakkor, hogy az eljáró bíróság a peres felek Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére vonatkozó nyilatkozatait minden esetben érdemben fontolja meg, és azokban az esetekben, amikor a bíróság megítélése szerint felmerül az egyedi ügyben alkalmazott valamely jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének (vagy nemzetközi szerződésbe ütközésének) kétélye, az eljáró bíróság minden esetben kezdeményezze az Alkotmánybíróság eljárását.
- [23] 3. Mindezen szempontokra figyelemmel az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése szerint eljárva – az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján, az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz befogadását pedig az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.
- [24] 4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kérte a sérelmezett bírósági ítéletek végrehajtásának felfüggesztését is. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt visszautasította, az Abtv. 61. § (1) bekezdése szerinti végrehajtás felfüggesztése iránti kérelemről az Alkotmánybíróságnak nem kellett határoznia.

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró*

*Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett*

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1325/2023.

